

ATLAS SMOKÓW

Tej autorki również: *Atlas syren* i *Atlas wróżek*

Text copyright © Anna Claybourne 2024

Illustrations copyright © Pham Quang Phuc 2024

Anna Claybourne and Pham Quang Phuc have asserted their right under the Copyright, Designs and Patents Act 1988, to be identified as the author and illustrator respectively of this work.

Translation © Wydawnictwo „Nasza Księgarnia” and Joanna Wajs, 2024

© Copyright for the Polish edition by Wydawnictwo „Nasza Księgarnia”, Warszawa 2024

First published in Great Britain in 2024 by Laurence King

Fragment *Opisania świata* Marco Polo (str. 36) przytoczony w przekładzie Anny Ludwiki Czerny. Fragment *Dziejów* Herodota (str. 36) przytoczony w przekładzie Seweryna Hammera.

05-075 Warszawa-Wesoła, ul. Apteczna 6
e-mail: naszaksięgarnia@nk.com.pl
tel. 22 643 93 89

Sprzedaż wysyłkowa: tel. 22 641 56 32
e-mail: sklep.wysylkowy@nk.com.pl

Redaktor prowadząca *Joanna Wajs*
Korekta *Joanna Kończak, Agnieszka Rychlewicz, Władysław Waškowiak*
Skład, redakcja techniczna *Monika Pietras*

Wydawnictwo „Nasza Księgarnia”, Warszawa 2024 r.
Wydanie pierwsze
Druk: EDICA Sp. z o.o.

www.nk.com.pl

ISBN 978-83-10-14172-9

PRINTED IN POLAND

Dla lo. – A.C.

Dla moich cudownych siostrzeńców i siostrzenic. – P.Q.P.

TEKST
ANNA CLAYBOURNE

ILUSTRACJE
PHAM QUANG PHUC

ATLAS SMOKÓW

JASZCZURZE PLEMIE
Z RÓŻNYCH STRON ŚWIATA

PRZEKŁAD
JOANNA WAJS

HERENSUGE

KRAJ BASKÓW

W najstarszych baskijskich podaniach ludowych pojawia się Herensuge: straszliwy siedmiogłowy smok. Każda z głów to młode smoczę, które kiedyś zostanie następnym Herensuge. Baskowie znają wiele opowieści o tym budzącym grozę potworze. W jednej z nich matka wręcza synowi ciastko na drogę. Ten z dobrego serca oddaje ciastko napotkanej staruszce, ona zaś ofiarowuje mu zaczarowany kij do zabijania potworów. Gdy chłopiec dociera do miasta dręczonego przez smoka, uśmierca wszystkie łby bestii po kolei.

FAFNIR

SKANDYNAWIA

Fafnir, potężny smok z mitologii nordyckiej, nie zawsze miał smoczą postać. Przyszedł na świat jako dvergar, istota magiczna podobna do elfa, i był synem króla Hreidmara. Brat Fafnira, Otr, umiał zmieniać się w wydrę i w tym zwierzęcym kształcie przez przypadek odebrał mu życie bóg Loki. Aby zadośćuczynić krzywdzie, Loki musiał ofiarować Hreidmarowi górę złota. Skarb ów był jednak przeklęty: doprowadzał do śmierci każdego, kto wszedł w jego posiadanie. Owładnięty pragnieniem zdobycia złota Fafnir zabił ojca i ukrył się w jaskini z dala od wszystkich. Tam też za sprawą skarbu przeobraził się w straszliwego bezskrzydłego smoka, który pluł jadem, odstraszać złodziei.

SMOK WAWELSKI

POLSKA

Smok Wawelski mieszkał w pieczarze u podnóża zamku w Krakowie. Mieszkańcy miasta drżeli ze strachu przed potworem, a żeby powstrzymać smoka przed zjedaniem ludzi, składali mu w ofierze owce i krowy. Książę Krak ogłosił, że odda swą koronę temu, kto uśmierci smoka. Wielu próbowało i przyplącało to głową, aż wreszcie młody szewc Skuba wypchał martwego barana siarką i nakarmił nim bestię. Siarka zaczęła palić smoka żywym ogniem, więc Smok Wawelski poczołgał się do rzeki i wypił tyle wody, że... pękł. Do dziś można zwiedzać Smoczą Jamę w zboczach wzgórz wawelskiego i podziwiać rzeźbę smoka buchającą prawdziwym ogniem.

TARASQUE

FRANCJA

Dawno, dawno temu Tarasque żył na południu Francji u brzegów rzeki Rodan. Ten dziwny sześciopodki smok trochę przypominał rybę, a trochę żółwia, miał kolce na grzbiecie, ostre zęby i ogon zakończony żądłem. Często przebywał w wodzie, gdzie przewracał łódki i zjadał nieszczęśników, którzy wypadli za burtę. Wielu rycerzy próbowało zmierzyć się ze smokiem, ale wszyscy ponieśli sromotną porażkę. Dopiero święta Marta dokonała cudu – oswoiła Tarasque'a i nakłoniła, by opuścić rzekę. Nazwa pobliskiego miasta – Tarascon – upamiętnia tego niezwykłego smoka.

CZERWONY SMOK

WALIA

Czerwony smok (po walijsku Y Ddraig Goch) to symbol Walii od ponad tysiąca lat. Według legendy król Lludd dość miał hałaśliwych potyczek czerwonego smoka z białym. Aby przywrócić spokój, schwytał smoki i uśpione uwięził pod wzgórzem Dimas Emrys. Gdy wieki później król Vortigern próbował wznieść zamek na tym wzgórzcu, jego ściany się zapadały. Pewien chłopiec powiedział mu wówczas, że to z powodu smoków, a więc król Vortigern zaczął kopać, by odnaleźć bestie. Smoki przebudziły się z długiego snu i natychmiast zaczęły walczyć... aż wreszcie czerwony smok odniósł zwycięstwo i stał się symbolem królestwa Vortigerna.

ŻMIJ GORYNYCZ

WSCHODNIA SŁOWIAŃSZCZYNA

Żmij Gorynycz, czyli górski smok, występuje w wielu wschodniosłowiańskich podaniach i pieśniach ludowych. To wielkie smoczysko o trzech rogatych łbach, siedmiu ogonach i miedzianych pazurach paliło wioski, a pod postacią pięknego młodzieńca zwodziło i porywało dziewczęta. Dobrynia Nikitycz pokonał smoka, ten jednak zaczął błagać o darowanie życia. Poprzysiągł, że nikomu więcej nie wyrazi krzywdy. Dobrynia pozwolił mu odejść, lecz niegodziwy Żmij nadal czynił zło. A zatem odbyła się powtórna walka, w której znów – po trzydniowych zacieklej zmaganiach – zwyciężył Dobrynia.

AFRYKA

Afryka to ogromny kontynent z dżunglami, pustyniami, niedostępnymi pasmami górskimi i wielkimi rwącymi rzekami – krajobrazami wręcz stworzonymi dla smoków, które potrzebują przestrzeni.

Dawni odkrywcy opisywali Etiopię jako ojczyznę smoków. Doniesienia o olbrzymich gadach pojawiają się także w innych częściach Afryki, od rzeki Kongo po trzęsawiska Afryki Zachodniej czy też Drakensberge (czyli Góry Smocze) w Lesotho.

Część afrykańskich smoków przypomina dinozaury, a niektórzy twierdzą, że stworzenia podobne do dinozaurów nadal żyją na tym kontynencie. Niektóre smoki mają cechy wspólne ze zwierzętami Afryki – takimi jak krokodyle, słonie czy nawet żyrafy. Bez względu na wygląd smoka, nigdy nie trać przy nim czujności. Jeśli nawet nie zostaniesz pożarty, możesz zapaść na tajemniczą chorobę.

Strzeż się!
Po bagnach Afryki
Zachodniej grasuje
NINKI NANKA.

SENEGAL

GAMBIA

LIBERIA

Uważaj, by cię nie
schwytał podobny do
dinozaura **GBAHALI.**

MOKELE-MBEMBE
trzyma się brzegów
rzeki Kongo.

W średniowieczu
Etiopię uważano za
ojczyznę **SMOKÓW.**

RZĘKA KONGO

DEMOKRATYCZNA
REPUBLICA
KONGA

GÓRY SMOCZE
wrosły tam,
gdzie Thakane
uciekła przed
NANABOLELE.

KHODUMODUMO
to smok o ogromnej
paszczy.

LESOTHO

REPUBLIKA
POŁUDNIOWEJ
AFRYKI

Tu mieszka
INKANYAMBA, wąż
wodny z końską lub
smoczą głową.

MOKELE-MBEMBE

RZĘKA KONGO

Wielu miejscowych i podróżnych opisywało mrozącego krew w żyłach Mokele-Mbembe – potwora wodnego z rzeki Kongo. Jest on podobno większy od słonia, ma bardzo długą szyję oraz ogon, a także ogromne trójpalczaste stopy. Niektórzy mawiają także, że ma róg na łbie, inni – że to wielki kieł. Mokele-Mbembe przez większość czasu ukrywa się w jaskiniach. Dobra wiadomość: nie pożre cię, bo jest roślinożercą. Gdy jednak wchodzi do rzeki, robi się niebezpieczny: przewraca łodzie i atakuje rozbitków.

NINKI NANKA

GAMBIA I SENEGAL

Duża część Afryki Zachodniej to zdradliwe trzęsawiska, które są kryjówką budzącego postrach stwora. Ninki Nanka jest zawsze głodnym smokokształtnym zwierzęciem o szyi żyrafy, ostrych rogach i łuskach odbijających światło jak lusterka. Matki ostrzegają tu swoje dzieci, by nie zapuszczały się na bagna, gdyż pochwyti je Ninki Nanka. Sam widok tego smoka grozi niebezpieczeństwem: ci, którzy go ujrzeli, zapadają na tajemniczą chorobę.

DEGEI

FIDŻI

Według mitologii fidżyjskiej na początku świata byli tylko oni: Degei, olbrzymi smokowąż, i Turukawa, samica jastrzębia. Kiedy Turukawa zniosła dwa jaja, Degei ogrzewał je troskliwie, aż wykluły się dwie istoty ludzkie: kobieta i mężczyzna. Następnie Degei ukształtował dla pierwszych ludzi wyspy Fidżi, posadził z myślą o nich drzewa owocowe, nauczył ich uprawiać ziemię i gotować na ogniu. Ci dwoje dali początek całemu ludowi fidżyjskiemu, który do dziś mawia, że czuwa nad nim prastary Degei skryty w górach Nakauvadra.

HATUIBWARI

WYSPY SALOMONA

Ponoć ten smokokształtny bóg jest stwórcą morza, ziemi oraz całej ludzkości. Żywi on także każdą istotę, w którą tchnął życie. Hatuibwari – znany również jako Agunua – ma ciało jaszczura, lecz ręce i głowę człowieka. Ma poza tym czworo oczu, skórzaste nietoperzowe skrzydła i zwierzęce pazury. Poświęconym mu drzewem jest palma kokosowa, dlatego pierwszy kokos zerwany z drzewa zawsze powinien być zostawiany dla boga.

LATAJĄCY SMOK I NAN MADOL

WYSPA POHNPEI, MIKRONEZJA

Nan Madol to tajemnicze starożytne miasto wzniesione na rafie koralowej w pobliżu wyspy Pohnpei w Mikronezji. Nikt nie wie, jak przenoszono pięćdziesięciotonowe głazy, na których postawiono miejskie mury. Mikronezyjczycy mają jednak na to pytanie odpowiedź. Podobno miasto zbudowali bracia bliźniacy i czarodzieje o imionach Olisihpa i Olosohpa. Uczynili to dzięki pomocy latającego smoka, który sprawiał, że głazy fruwały.

KALAMAINU'U

SURFUJĄCA HAWAJSKA SMOCZYCA

HAWAJE

Mo'ō to smoki wodne zamieszkujące stawy, strumienie i głębokie, mroczne jeziora. Wiele z nich jest płci żeńskiej i przybiera różne kształty: ogromnego jaszczura, maleńkiego gekona lub pięknej kobiety.

Taką właśnie smoczyką była Kalamainu'u, która żyła w grocie nad rzeką na wyspie Oahu. Pewnego dnia przeistoczyła się w uroczą dziewczynę, aby posurfować w morzu i poszukać sobie męża. Plan się powiódł: wkrótce potem pokochała z wzajemnością młodego wodza Puna-ai-koa'e. Oczarowany pięknem wybranki młodzieniec podążył za nią do groty. Wzięli ślub. Lecz z obawy, że Puna odkryje jej prawdziwą tożsamość, Kalamainu'u nie odstępowała go ani na krok. Zgodziła się

jedynie na to, by samotnie poszedł posurfować – pod warunkiem że z nikim nie będzie rozmawiał.

W drodze nad morze Puna spotkał jednak dwóch mężczyzn o imionach Hinalea i Aikilolo. Ci dwaj powiedzieli mu, że jego żona jest mo'ō, i ostrzegli młodego wodza, że małżonka w końcu go zje. Puna wrócił więc czym prędzej do groty i tam zaskoczył Kalamainu'u w jej prawdziwej postaci. Smoczyca, kipiąc ze złości, zaczęła ścigać Hinaleę i Aikilolę, ale oni skoczyli do morza i zamienili się w wargacze. Zgrzytając zębami, Kalamainu'u uplotła sieć, aby ich złapać. Od tamtej pory ludzie proszą ją o pomoc, gdy idą łowić wargacze. I ponoć Kalamainu'u sprawia, że ich sieci są zawsze pełne.

